

Корнійчук, О. Використання новітніх інформаційно-комунікативних технологій у роботі органів державної влади [Текст] / О. Корнійчук // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2006. – Вип. 11. – С. 236-243.

О. Корнійчук

**ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНО-
КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТІ ОРГАНІВ
ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ**

Розглянуто діяльність органів державної влади у сфері зв'язків з громадськістю та використання нею інноваційних інформаційно-комунікативних технологій інформування громадян про свою діяльність та залучення громадськості до формування державної політики та до оцінювання якості її реалізації.

Ключові слова: органи державної влади, зв'язки з громадськістю, інформаційні технології, Інтернет, Електронний уряд.

Основним завданням зв'язків з громадськістю є надання повної інформації про діяльність органів державної влади (далі ОДВ). Одним із шляхів вирішення цього завдання є використання передових технологій, які спрямовані на розповсюдження інформації для широкого кола громадськості, зокрема всесвітньої мережі Інтернет.

Актуальність даної проблематики полягає в тому, що використання новітніх інформаційно-комунікативних технологій останнім часом привертає велику увагу суспільства. Інформаційні технології, які сьогодні активно впроваджуються як в Україні, так і у світі, відкривають для нашої держави нові можливості здійснення

внутрішньої та зовнішньої політики. Для формування громадянського суспільства і розбудови правової держави регулювання інформаційних відносин має важливе значення. Оскільки суспільство доконечно зацікавлене в ефективному використанні державної інформації, вона повинна бути доступною для кожного громадянина.

Система електронного урядування передбачає, що будь-яка фізична чи юридична особа через Інтернет може звертатися із запитом до державних установ для одержання необхідної інформації та виконання юридичних трансакцій, тобто за такої схеми взаємовідносин «громадянин - держава» можна розраховувати на підвищення ефективності державного управління [1, 180].

Зважаючи на це ОДВ повинні використовувати новітні інформаційні технології для надання інформації громадянам, комерційним організаціям та іншим установам.

Вивчення зазначеної проблематики ґрунтується на практичному досвіді ряду європейських країн та **теоретичних джерел**, що висвітлюють застосування новітніх інформаційних технологій в діяльності органів державної влади.

Насамперед, це вітчизняна періодика, присвячена проблемам діяльності ОДВ: «Інформаційний бюлетень» - щомісячне інформаційно-довідкове видання Державного комітету України з питань комунального господарства. У журналі висвітлюються заходи, зустрічі, «круглі столи», в яких беруть участь представники Верховної Ради України, Кабінету Міністрів, центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та державних адміністрацій.

Значну роль у висвітленні даної проблематики відіграє Національний інститут стратегічних досліджень, яким ще у 2002 році було започатковано «круглий стіл» «Державна інформаційна політика – проблеми законодавчого забезпечення», присвячений актуальній державній проблемі – проблемі

формування в Україні основ інформаційного суспільства та висвітленню ролі держави у цьому процесі.

У 2005 році за сприяння Національного фонду підтримки демократії (США) було здійснене видання «Інформаційна відкритість органів державної влади України» за редакцією М. Лациби. У книзі вміщено аналітичні матеріали, які стосуються проблем правового регулювання доступу до публічної інформації, результати моніторингів за дотриманням центральними органами державної влади права громадян на одержання інформації на основі процедури інформаційного запиту, а також аналіз виконання органами влади норм регуляторного законодавства щодо інформаційної відкритості.

Відкритість ОДВ є постійним предметом обговорення на Інтернет – сайті – Інформаційне суспільство України (<http://e-ukraine.org.ua>).

Мета цієї роботи полягає у дослідженні і вивченні зарубіжного досвіду використання інноваційних технологій у сфері зв'язків з громадськістю ОДВ. Відповідно до мети дослідження можна вирішити наступні завдання:

- розглянути сучасний стан використання новітніх інформаційних технологій в діяльності ОДВ;
- вивчити нормативно-правову базу щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет;
- з'ясувати шляхи активізації застосування новітніх інформаційних технологій у роботі ОДВ;

Феномен Інтернету приніс у функції та структуру влади серйозні і незворотні зміни. Сьогодні суспільство переживає період зміни старих методів і прийомів організації структур влади. Під його впливом якісно змінюються і самі носії влади.

Забезпечуючи інтерактивний зв'язок народу з політиками, Інтернет спроможний створити нову форму комунікації, коли кожний громадянин зможе

мати відчутний вплив на формування політики всієї держави. Сьогодні Інтернет несе в собі єдність трьох функцій: зв'язку (як джерело комунікацій), ЗМІ (як джерело інформації) і виробництва (як місце і засіб бізнес-процесів). Окрім того, це глобальне загальнодоступне середовище інтелектуального і культурного розвитку людства. Саме тому багато аналітиків схиляються до думки, що ступінь розвитку Інтернету в державі на сьогодні є основним критерієм розвитку демократії.

Широке використання Інтернету дасть змогу зробити важливий крок від сучасної представницької демократії до демократії в режимі реального часу.

Слід відмітити, що глобальність Інтернету становить для держави не тільки величезні переваги, але й небезпеку, оскільки зв'язки проходять через усі територіальні кордони, створюючи нову “територію” людської діяльності, і цим виключають можливість застосування законів, заснованих на географічних кордонах.

Так склалося, що державні структури не розглядають себе як органи обслуговування громадян. Якщо ж відносини з державними органами побудовані таким чином, що будь-яка фізична або юридична особа через Інтернет може звернутися із запитом до державного органу, отримати або передати необхідну інформацію у вигляді офіційного документа, то безпосередній контакт з реальним чиновником при цьому відсутній. При цьому змінюється сама природа влади.

Канада однією з перших у світі приступила до розв'язання проблеми відкритого доступу до інформації державних структур, внаслідок чого цей проект одержав умовну міжнародну назву, відому як “електронний уряд” (E-Government). У 1994 році уряд випустив документ “Проект надання послуг державними органами за допомогою інформаційних технологій”. Цей документ відбиває найсміливіші сподівання платників податків: у ньому запропоновано створити “у масштабах усього державного апарату електронну інформаційну інфраструктуру з

метою спрощення обслуговування, усунення дублювання і поліпшення рівня й оперативності обслуговування населення при одночасному зниженні витрат платників податків”[2, 65].

Якщо раніше відвідувачі державних органів зверталися спочатку до чиновників, а вже потім до інформаційних систем для надання послуг або зведень, то нині відповідно до концепції “електронного уряду” інформаційні системи сприяють тому, щоб громадяни могли спілкуватися з інформаційними системами прямо.

Система “електронного уряду” спроможна докорінно змінити сутність самих демократичних процесів. За допомогою “електронних референдумів” можна мати авторитетну думку народу з кожного конкретного питання з урахуванням місцевих або регіональних особливостей.

Великобританія вже створила “електронний уряд”. До кінця 2002 року 40% усіх послуг урядових організацій здійснювалося з використанням Інтернету.

Екс-президент США Б.Клінтон оголосив про консолідацію 20 000 веб-сайтів різних урядових організацій у єдиний Інтернет-портал, де всі користувачі Інтернету можуть цілодобово одержувати інформацію, що їх цікавить [3].

В грудні 2002 року Президент США Джордж Буш підписав прийнятий конгресом новий закон про “електронний уряд”. За цим законом “Електронний уряд – це федеральна система обміну інформацією та послуг через Інтернет та об’єднаних в одне ціле внутрішніх комп’ютерних систем урядових органів влади”. Законом, зокрема, передбачається введення в структуру американського уряду нової посади для здійснення контролю за роботою федеральних інформаційних систем, а також за наданням нових послуг державним підрозділам, приватним компаніям та окремим громадянам [3].

В Японії вже в 2003 році створено “електронний уряд”, що взаємодіє з громадянами винятково через Мережу.

У Міністерстві промисловості і торгівлі Чеської республіки створено централізовану інформаційну систему, доступ до якої громадяни Чехії одержують через Інтернет.

Ефективно функціонує електронний уряд і в Естонії. Упровадження системи естонських комп'ютерних компаній заощаджує приблизно три мільйони крон на рік і дає змогу громадянам контролювати дії уряду.

У Данії всі проекти нормативних актів і рішень уряду публікуються в електронному вигляді. З метою забезпечення доступу до цих матеріалів розроблено відповідні стандарти [2, 66].

Однією з важливих переваг E-Government є забезпечення доступу до процесу прийняття законів. Кожний громадянин може висловити свою думку з обговорюваної проблеми і взяти участь у створенні закону. (У США реалізується проект для обміну думками між Конгресом і громадськістю щодо розроблюваних законопроектів).

Корпоративні інформаційні інфраструктури державних органів, засновані на міжнародних стандартах, можуть бути основою створення нових ефективних організаційних структур і в Україні.

Отже, електронний уряд - це уряд, у якому вся сукупність як внутрішніх, так і зовнішніх зв'язків і процесів підтримується й забезпечується відповідними інформаційно-комп'ютерними технологіями. Іншими словами, необхідною умовою переходу до електронного уряду є широка інформатизація всіх процесів у звичайній діяльності міністерств, відомств, місцевих органів виконавчої влади, причому як внутрішніх, так і зовнішніх [4].

У цьому випадку з'являється реальна можливість забезпечити інформаційну, функціональну взаємодію уряду з кожним громадянином, кожним суб'єктом управління.

Електронний уряд не лише докорінно змінить сам характер діяльності державного апарату, а й підвищить ефективність його функціонування.

Однією з нагальних вітчизняних проблем у розвитку даного напрямку управління є те, що на 2004 рік в українському сегменті мережі Інтернет за різними оцінками було від 420 тис. до 480 тис. постійних користувачів і близько 400 тис. тих, які користувались послугами мережі Інтернет час від часу. Сума цих показників становить трохи більше 2% дорослого населення України.

Але, незважаючи на деякі труднощі, за кількістю хостів, підключених до мережі Інтернет, Україна перебуває на 28 місці в Європі та 45 – у світі. Середньорічні темпи зростання мережі Інтернет у світі становить 50-55%, а її українського сегменту тримаються на рівні 40%.

Творцями й користувачами інформаційних ресурсів та рівноправними суб'єктами у цій сфері є юридичні (органи державної влади та органи місцевого самоврядування, підприємства, організації, незалежно від форм власності, громадські організації) і фізичні особи (громадяни України, особи без громадянства, іноземці).

Особливу категорію юридичних осіб – учасників інформаційних процесів у середовищі Інтернет утворюють органи державної влади (виконавчої, законодавчої та судової), які виступають основним гарантом правового забезпечення розвитку ринку та структури Інтернет, а також є носіями складової частини стратегічних інформаційних ресурсів країни – державних інформаційних ресурсів. Для України питання впровадження електронних послуг є новим і тільки зараз з'являються перші розробки у цій сфері.

31 липня 2000 року вийшов Указ Президента України №928 “Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до неї в Україні” [5]. В першому пункті цього Указу зазначено: “Установити, що розвиток національної складової глобальної

мережі Інтернет, забезпечення широкого доступу до цієї мережі громадян та юридичних осіб усіх форм власності в Україні, належне представлення в ній національних ресурсів є одним з пріоритетних напрямів державної політики в сфері інформатизації, задоволення конституційних прав громадян на інформацію, побудови відкритого демократичного суспільства, розвитку підприємництва”.

Державним комітетом зв'язку та інформатизації України [6] на виконання Указу Президента України від 17 травня 2001 року №325 “Про підготовку пропозицій щодо забезпечення гласності та відкритості діяльності органів державної влади” розроблено проект “Електронний уряд України” [7].

З метою створення додаткових умов для реалізації конституційних прав громадян на інформацію, їх участі в управлінні державними справами, положень Послання Президента України "Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002 - 2011 роки" [8] Президент України видав Указ від 1 серпня 2002р № 683 “Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади” [9]. Зокрема, в пункті третьому цього Указу зазначено: “Керівникам центральних та місцевих органів виконавчої влади забезпечити: проведення регулярних за заздалегідь оприлюднених розкладом прес-конференцій, в тому числі з використанням засобів глобальної інформаційної мережі Інтернет, а також періодичне надання публічних відповідей на запитання громадян через засоби масової інформації; постійне оновлення веб-сторінок відповідних центральних та місцевих органів виконавчої влади, створення за їх допомогою можливості для оперативного оприлюднення відповідей на найбільш поширені звернення та іншої інформації, широкого обговорення актуальних суспільних проблем та вивчення громадської думки про шляхи їх розв'язання”. А це і є головними завданнями для побудови “електронного уряду”.

На виконання вищезазначеного Указу Президента України та з метою забезпечення формування і реалізації стабільної та зрозумілої громадянам

економічної і соціальної політики держави Кабінетом Міністрів України була розроблена Постанова від 29 серпня 2002 року “Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади” [10].

Мережа Інтернет дедалі ширше використовується для інформування громадян про діяльність державних органів. На сьогодні в Україні свої сторінки в Інтернеті мають Президент України [11], Верховна Рада України [51], Кабінет Міністрів України [12], міністерства, державні комітети та інші центральні органи виконавчої влади, а також всі обласні державні адміністрації та деякі районні державні адміністрації.

З початку листопада 2002 року почав функціонувати єдиний веб-портал органів виконавчої влади [12]. Портал охопив частину попередньої версії сайту Кабінету Міністрів України та інформацію з інтернет-сторінок інших владних структур.

В основу єдиного веб-порталу при його розробці було покладено принцип зручності. Інформація на порталі розміщується на основі чіткого тематичного структурування, що дозволяє відвідувачам швидко знайти необхідні дані. Цільова аудиторія користувачів portalу розбита на основні групи - пересічний громадянин, юридичні особи, державні службовці тощо. Громадяни мають знаходити на порталі зразки та форми всіх необхідних офіційних документів, роз'яснення стосовно їх заповнення та застосування.

Добре продумана й концепція зворотного зв'язку та налагоджені шляхи його реалізації, серед яких - "Інтернет-приймальня", "Консультаційний центр", "Поштова скринька". Передбачена також передплата на новини органів центральної та регіональної виконавчої влади.

При розробці portalу була проаналізована та врахована статистика найпопулярніших серед громадян та організацій питань, з якими вони звертаються до владних структур. Планується також, що при користуванні єдиним порталом юридичні особи зможуть значно полегшити процедури контактів з органами державної влади. Тут будуть доступними всі реєстри інформаційних ресурсів

держави, найсвіжіші тексти прийнятих урядових рішень, а також проекти документів, які лише розробляються чи готуються до прийняття. Передбачено механізми, через які, при бажанні, можна висловити свою громадянську позицію і внести зауваження та пропозиції до цих документів. Цей сайт розроблено за допомогою спеціалістів компанії "Софтлайн", яка, вигравши свого часу тендер, є головним підрядником при побудові веб-порталу. За оцінками самих розробників, цей проект стане найпотужнішим серед аналогічних розробок у державах СНД. Він дозволить розширювати й функціонально та технологічно об'єднувати інформаційні ресурси органів виконавчої влади України.

Над реалізацією проекту працювала компанія "МЕТА" [13], яка на основі своєї пошукової системи забезпечила процедуру уніфікованого інформаційного пошуку на всіх ресурсах державних органів влади, компанія "Ліга", що надала у користування свою нормативну базу даних, інформація з якої стане доступною відвідувачам єдиного порталу на безоплатній основі.

Сьогодні сайт Кабінету Міністрів України є своєрідним інтерфейсом взаємодії всіх інформаційних ресурсів органів центральної та регіональної виконавчої влади, прообразом “електронного уряду” України. Втім, безсумнівно, цей веб-комплекс започаткував реальні кроки у створенні системи електронного урядування, до принципів прозорості та демократичності якого прагнуть рухатися державні органи влади та управління.

Таким чином, залучення та використання новітніх комунікаційних технологій, розробка та впровадження “Електронного уряду України” значно розширить сферу діяльності урядових служб зв’язків з громадськістю, надасть додаткові можливості для налагодження та підтримки зворотнього зв’язку, підвищить довіру громадськості до органів державної влади та управління. Розвиток інформаційної мережі Інтернет та “Електронної України” на сьогодні є одним з пріоритетних шляхів підвищення ефективності діяльності державних служб зв’язків з громадськістю.

Література

1. Актуальні проблеми реформування державного управління в Україні: Матеріали щорічної науково-практичної конференції (20 січня 2006 р.) / За наук. ред. проф. Я. Й. Малика: У 2 ч. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2006. – Ч. 1. - 396с.
2. Марчук Є. Україна: нова парадигма поступу. – К., “Аваллон”, 2001. – 216с.
3. <http://www.trainet.org/resources/library> – Електронна бібліотека Віртуального ресурсного центру комерційних організацій.
4. Баранов О. “Електронний уряд в Україні? Буде! Коли?”// “Дзеркало тижня”. – 2002 р. - 5-12 січня.
5. Указ Президента України “Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до неї в Україні” від 31 липня 2000р// www.prezident.gov.ua
6. <http://www.stc.gov.ua/dkzvyazok/podii.html> – веб-сайт Державного комітету зв’язку та інформатизації України
7. Указ Президента України “Про підготовку пропозицій щодо забезпечення гласності та відкритості діяльності органів державної влади” від 17.05.2001р// www.prezident.gov.ua
8. Послання Президента України до Верховної Ради України "Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002 - 2011 роки". - Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України, 2002.- С. 75.
9. Указ Президента України “Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади” від 1 серпня 2002р N 683/2002// www.prezident.gov.ua.

10. Постанова Кабінету Міністрів України “Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади” від 29.02.2002р.// www.kmu.gov.ua
11. <http://www.president.gov.ua> – веб-сайт Президента України;
12. <http://www.kmu.gov.ua> – єдиний веб-портал органів виконавчої влади Кабінету Міністрів України.
13. <http://www.meta-ukraine.com> – Український пошуковий сервер.

Oleksandr Korniychuk

**The Use of New Informational and Communication Technologies in Work of
the State Administration Bodies**

In the article the author examined the activities of the state administration bodies in the sphere of public relations, the use of innovation informational and communication technologies for informing citizens about administration's activities, involving community members to the process of forming the state policy and evaluating quality of its achievement.

Key words: State Administration Bodies, Public Relations, Informational Technologies, INTERNET, E-Government.